

Terje Hagen

Os fjellstyre v/ Gunn Tengesdal

Rypetaksering 2020

2020 er nå det 25. året på rad vi takserer de samme terreng i Tufsingdalen-går de samme runder hvert år. Vi startet dette arbeidet i 1996 og kjenner nå disse biotopene meget godt.

I 3 terreng som vi har taksert i alle år, så vi i år/2020 90 ryper, i 2019 87 ryper, i 2018- 314 ryper, i 2017 178 ryper, i 2016 109 ryper og i 2015 63 ryper. Vi mener at tallene over viser en klar trend. Samtidig tyder våre observasjoner, i likhet med i fjor, på at det i år er relativt store geografiske forskjeller innenfor fjellstyrets område- dette kommer vi nærmere tilbake til. På bakgrunn av at vi i år utelukkende har sett veldig små kyllinger tyder det enten på veldig sen klekking i vår eller at rypene av en eller annen grunn har lagt om. (Personlig tror jeg kanskje ikke det siste da vi har sett noen relativt store kull-8,9 og 10 fugler og i gjennomsnitt 7,09 kyllinger i de kullene vi har sett. Det kan også være at det i tillegg var gjennliggende kyllinger som vi ikke så/fikk telt da vi ikke «trålet» disse områdene, men gikk unna når kull lettet.

Hvis vi går tilbake i tid, var bestanden av rype i årene 2002-2008 tilnærmet lik/ ganske stabil. Året 2007 pekte seg imidlertid ut som et av de beste årene (i tidsrommet mellom 1996-2008)

I året 2002 opplevde vi en markert oppgang som vedvarte over flere år. Vi håpet at oppgangen i 2018 ville få positive følger i flere år framover/ for en lengre periode.

I 2007 registrerte vi 30-35 ryper pr. km² i et bestemt referanseområde/ et av de større terrengene vi takserer.

(I 2007 hadde vi altså 30-35 ryper pr km²)

I 2015 hadde vi ca. 4 ryper pr km² i samme område

I 2016 hadde vi ca. ca. 8,8 ryper pr. km² i samme område

I 2017 hadde vi ca. 11,30 ryper pr. km² i samme område. (så 86 ryper den dagen vi gikk der)

I 2018 hadde vi ca. 36,16 ryper pr. km² i samme område. (så 108 ryper)

I 2019 hadde ca. 12 ryper pr. km² i samme område (i de øvrige områder vi takserte var det dårligere.)- så 57 ryper den dagen vi gikk der.

I 2020 hadde vi 36 ryper totalt i dette området – utgjør ca. 8 ryper pr. km²

Effektivt har vi taksert 3 områder ca. 7 timer pr. dag = til sammen 21 timer/ 3 dager. En dag, dag 3, tok vi pause i takseringen grunnet ekstremt tørt vær de 3 første dagene vi var der. Hundene var noe plaget i varmen og trengte sårt en hviledag.

Ovennevnte tall er selvfølgelig ikke å betrakte som vitenskapelige tall, men reelle observasjoner over flere år.

For å vise de geografiske forskjellene utdyper vi i år våre observasjoner noe.

Dag 1-fra Kvernlia og nordover/øst for Vardehøgda observerte vi 36 ryper (57 ryper i 2019. i 2018 så vi 108 ryper i samme område-altså ca. 3 ganger så mange.)

Vi så i år 4 kull i dette området -et på 10,9,8 og 3. Vi så 4 enkeltryper og et par i tillegg.

Fra lunsj og utover så vi innerst i dette terrenget ikke ryper overhode. Vi gikk da i den delen av terrenget vi tidligere år har observert absolutt mest ryper. (Inntyrykket forsterket seg når vi dag 3 heller ikke så ryper videre nordover. Det blir spennende å høre om linjetakseringen kan utdype/ supplere/ evt. korrigere våre antakelser/observasjoner.

Dag 2 kjørte vi inn Grådalsvegen og takserte det vi har kalt «Bakkletten øst». Gjennom denne dagen så vi 47 ryper- 5 kull på henholdsvis 10,9,7,og 2 kull på 6 ryper. Det er interessant at vi i dette området så utelukkende 10 ryper i 2019/ 4 ulike oppflukter. Da så vi 1 kull/ 3 kyllinger/ det vi kaller «pipkyllinger» / så vidt flyvedyktige + to voksne ryper (en hane/ en høne) De øvrige ryper vi så gjennom dagen var 2 par og en enkeltrype (uten kyllinger) I 2018 observerte vi 32 ryper i samme område. Vi mener derfor at rypebestanden i dette området i år har tatt seg opp sammenliknet med både 2019 og 2018.

(I 2019 kjørte vi i tillegg en dag inn på nordsiden/vestsiden av Siksjøen og takserte det vi har kalt «Bakkletten vest» I løpet av denne dagen i fjor så vi til sammen 5 ryper/ 4 oppflukter- 1 par og 3 enkeltryper- ingen kyllinger. I 2018 så vi 65 ryper på samme runde/ 7 kull. Hvis vi slår sammen disse to dagene/definerer det som et terreng så observerte vi altså 15 ryper på to dager i 2019 sammenliknet med 97 ryper året før/i 2018. M.a.a så vi i 2019 ca. 1/6 del av de vi observerte i samme området 2018. Vi har ikke taksert «Bakkletten vest» i år grunnet ekstrem varme, men allikevel mener vi det er grunn til forsiktig optimisme/oppgang i dette området.

Samtidig observerte vi, i disse to dagene i 2019 at det overhode ikke fantes hverken småfugl, rovfugl, ekskrementer etter fugl eller andre dyr eller bær i området. Vi har aldri opplevd ikke å ha sett blåbær, krekling eller multer i dette området slik som i fjor. Vi kunne da telle på en hånd de bærene vi fant. Vegetasjonen virket nærmest «død»/ svært lite frodig. Vi hadde derfor mistanke om at en kulde-/ snø- /haglperioder i 2019 kan ha forårsaket dette? Vi hadde da mistanke om at klekkingen i dette området har slått nærmest helt feil og at stamfugl evt. har bukket under eller har forflyttet seg til frodigere områder? (Dette blir imidlertid bare spekulasjoner fra vår/min side) Det gledelige er at dette var helt annerledes i år- tilgjengelig bær og vi observerte mye annet liv, småfugl etc.

Dag 3. fra Finnroa og sørover i retning mot Vardehøgda observerte vi til sammen 15 ryper i 2019. I 2018 hadde vi 109 ryper i det samme området og nå i år utelukkende 7 ryper/1 kull. M.a.o så vi 7,2 ganger så mange ryper der i 2018 som i 2019. I 2019 så vi kun to kull. Det ene kullet var på 7 ryper og de andre på 3 ryper totalt. Ellers så vi bare enkeltfugl uten kyllinger. I 2020 så vi altså kun et kull -7 ryper. Også dette området virket langt mindre frodig enn området lenger sør- nesten ikke bær, småfugl etc. i 2019. I år var det frodig, mye bær, småfugl etc, men altså lite ryper.

I likhet med dag 1 i år (Fra Kvennvikshøgda og nordover) var altså hele dette området fra Vardehøgda og nordover veldig dødt. Vi har ingen god forklaring på dette.

Hvis vi skal gi fjellstyret et råd i år må det bli, som i fjor, å skjele til hva naboterrengene/kommunene nå gjør på bakgrunn av taksering der. Hvis f.eks. Engerdal velger sterke begrensninger i jakttid og baglimit bør dere kanskje gjøre noe lignende. Hvis

ikke vil jegere forsøke å forflytte seg til dere og jaktpresset hos dere vil øke, selvfølgelig avhengig av antall jaktkort som totalt selges.

Vi håper våre tall/ observasjoner gir Os fjellstyre viktig og noe utfyllende informasjon som dere kan benytte i forvaltningen av rypebestanden- i år og kommende år.

Vi takker for samarbeidet i år og kommer gjerne tilbake neste år for å fortsette dette arbeidet.

Hamar 19.08.2020

Terje Hagen